

Rolnummer 2082
Arrest nr. 5/2002 van 9 januari 2002

A R R E S T

In zake : de prejudiciële vraag betreffende artikel 135, § 2, van het Wetboek van Strafvordering, zoals gewijzigd bij artikel 30 van de wet van 12 maart 1998, gesteld door het Hof van Beroep te Gent.

Het Arbitragehof,

samengesteld uit de voorzitters A. Arts en M. Melchior, en de rechters L. François, M. Bossuyt, A. Alen, J.-P. Moerman en E. Derycke, bijgestaan door de griffier L. Potoms, onder voorzitterschap van voorzitter A. Arts,

wijst na beraad het volgende arrest :

*

* *

I. Onderwerp van de prejudiciële vraag

Bij arrest van 23 november 2000 in zake het openbaar ministerie tegen J. Goekint en anderen, waarvan de expeditie ter griffie van het Arbitragehof is ingekomen op 28 november 2000, heeft het Hof van Beroep te Gent de volgende prejudiciële vraag gesteld :

« Schendt artikel 135, § 2, van het Wetboek van Strafvordering, zoals gewijzigd bij artikel 30 van de wet van 12 maart 1968 (lees : 1998) (*Belgisch Staatsblad* van 2 april 1998; *erratum*, *Belgisch Staatsblad* van 7 augustus 1998) de artikelen 10 en 11 van de gecoördineerde Grondwet van 17 februari 1994 en artikel 6 van het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens in zoverre het, buiten het geval van artikel 539 van het Wetboek van Strafvordering, de in verdenkinggestelde niet toelaat hoger beroep in te stellen tegen een beschikking van de raadkamer waarbij hij naar de correctionele rechtbank wordt verwezen ingeval hij geen geschreven conclusies heeft neergelegd met betrekking tot de onregelmatigheden, verzuimen of nietigheden als bedoeld in artikel 131, § 1, van het Wetboek van Strafvordering, terwijl dit hoger beroep tegen de beschikkingen van de raadkamer die krachtens de artikelen 128, 129 en 130 van het Wetboek van Strafvordering zijn genomen, wel onvoorwaardelijk openstaat voor het openbaar ministerie en de burgerlijke partij ? »

II. De feiten en de rechtspleging in het bodemgeschil

Op 18 januari 2000 heeft de raadkamer van de Correctionele Rechtbank te Brugge J. Goekint, P. Goekint, B. Goekint, A. Vermeesch en M. Quaghebeur naar de Correctionele Rechtbank verwezen. Tegen sommige in verdenkinggestelden was eerder een klacht met burgerlijke partijstelling ingediend.

Elk van de in verdenkinggestelden heeft hoger beroep tegen die beschikking van de raadkamer ingesteld, wat betreft de verwijzing naar de Correctionele Rechtbank. Het openbaar ministerie is, op grond van artikel 135, § 2, van het Wetboek van Strafvordering, van mening dat dit beroep onontvankelijk moet worden verklaard, wat de tweede en de vijfde in verdenkinggestelde betreft, en als ontvankelijk doch ongegrond, wat de eerste, derde en de vierde in verdenkinggestelde betreft. Alvorens uitspraak te doen, stelt de kamer van inbeschuldigingstelling van het Hof van Beroep te Gent, op verzoek van sommige in verdenkinggestelden, de hiervoor aangehaalde prejudiciële vraag.

III. De rechtspleging voor het Hof

Bij beschikking van 28 november 2001 heeft de voorzitter in functie de rechters van de zetel aangewezen overeenkomstig de artikelen 58 en 59 van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Arbitragehof.

De rechters-verslaggevers hebben geoordeeld dat er geen aanleiding was om artikel 71 of 72 van de organieke wet toe te passen.

Van de verwijzingsbeslissing is kennisgegeven overeenkomstig artikel 77 van de organieke wet bij op 27 december 2000 ter post aangetekende brieven.

Het bij artikel 74 van de organieke wet voorgeschreven bericht is bekendgemaakt in het *Belgisch Staatsblad* van 12 januari 2001.

Memories zijn ingediend door :

- P. Goekint, wonende te 8400 Oostende, Wielewaalstraat 7, bij op 5 januari 2001 ter post aangetekende brief;
- B. Goekint, wonende te 8400 Oostende, Gistelsteenweg 158, bij op 18 januari 2001 ter post aangetekende brief;
- A. Vermeesch, wonende te 8400 Oostende, Kievitstraat 3, bij op 25 januari 2001 ter post aangetekende brief;
- de Ministerraad, Wetstraat 16, 1000 Brussel, bij op 12 februari 2001 ter post aangetekende brief.

Van die memories is kennisgegeven overeenkomstig artikel 89 van de organieke wet bij op 8 maart 2001 ter post aangetekende brieven.

Bij beschikkingen van 20 maart 2001, 22 mei 2001 en 26 september 2001 heeft het Hof de zetel aangevuld respectievelijk met de rechters A. Alen, J.-P. Moerman en E. Derycke.

Bij beschikkingen van 26 april 2001 en 30 oktober 2001 heeft het Hof de termijn waarbinnen het arrest moet worden gewezen, verlengd tot respectievelijk 28 november 2001 en 28 mei 2002.

Bij beschikking van 17 oktober 2001 heeft het Hof de zaak in gereedheid verklaard en de dag van de terechtzitting bepaald op 20 november 2001.

Van die beschikking is kennisgegeven aan de partijen en hun advocaten bij op 19 oktober 2001 ter post aangetekende brieven.

Op de openbare terechtzitting van 20 november 2001 :

- zijn verschenen :

. Mr. K. Vandewalle *loco* Mr. J. Van der Perre, Mr. R. Volckaert en Mr. F. Volckaert, advocaten bij de balie te Brugge, voor P. Goekint en B. Goekint;

. Mr. O. Vanhulst *loco* Mr. P. Hofströssler, advocaten bij de balie te Brussel, voor de Ministerraad;

- hebben de rechters-verslaggevers E. Derycke en J.-P. Moerman verslag uitgebracht;
- zijn de voornoemde advocaten gehoord;
- is de zaak in beraad genomen.

De rechtspleging is gevoerd overeenkomstig de artikelen 62 en volgende van de organieke wet, die betrekking hebben op het gebruik van de talen voor het Hof.

IV. *In rechte*

- A -

A.1. De Ministerraad brengt allereerst in herinnering dat, vóór de wet van 12 maart 1998, de inverdenkinggestelde volgens de rechtspraak van het Hof van Cassatie geen hoger beroep kon instellen tegen een verwijzingsbeslissing van de raadkamer. Die zienswijze steunde op de overweging dat de inverdenkinggestelde voor het vonnisgerecht alle middelen kan laten gelden, ongeacht of die het bestaan van voldoende bezwaren dan wel een vormgebrek in de procedure of in de verwijzingsbeslissing betroffen. Gevolg gevend aan de arresten nrs. 82/94 en 22/95 heeft de wetgever de mogelijkheden voor de inverdenkinggestelde om hoger beroep aan te tekenen tegen een beschikking van de raadkamer substantieel verruimd.

In hoofddorde betoogt de Ministerraad dat het openbaar ministerie en de inverdenkinggestelde geen vergelijkbare categorieën zijn, aangezien tussen hen een fundamenteel verschil bestaat dat zou verantwoorden dat het openbaar ministerie prerogatieven geniet waarvan de grondwettigheid niet kan worden beoordeeld door zijn situatie met die van de inverdenkinggestelde te vergelijken. De Ministerraad meent voor die stelling steun te vinden in het arrest nr. 82/94.

In ondergeschikte orde meent de Ministerraad dat artikel 135, § 2, van het Wetboek van Strafvordering het gelijkheidsbeginsel niet schendt voor zover de ontvankelijkheid van het hoger beroep van een schriftelijke conclusie afhankelijk wordt gesteld. Hij merkt op dat de wetgever elke nodeloze verlenging en verzwaring van de procedure heeft willen vermijden en dat de beroepsprocedure nodeloos zou worden verzaamd door aan de kamer van inbeschuldigingstelling geschillen voor te leggen die niet voor de raadkamer werden gevoerd. De vraag of een geschil al dan niet voor de raadkamer werd gevoerd, kan op sluitende wijze worden bewezen door de aanwezigheid van een schriftelijke conclusie die voor de eerste rechter werd neergelegd.

Met verwijzing naar de arresten nrs. 10/97, 27/97 en 32/95 betoogt de Ministerraad dat de wetgever het recht heeft om de rechtspleging te vereenvoudigen en de duur van de rechtspleging in te korten. Bovendien zou de maatregel geen afbreuk doen aan de rechten van verdediging. Een verwijzingsbeschikking biedt de inverdenkinggestelde de mogelijkheid zijn verweermiddelen voor de feitenrechter te doen gelden. Bovendien heeft de wetgever hem het recht om hoger beroep in te stellen niet ontzegd, doch heeft hij dat recht slechts afhankelijk gesteld van het indienen van een schriftelijke conclusie voor de raadkamer. Derhalve meent de Ministerraad dat de nagestreefde rechtszekerheid de voorgeschreven ontvankelijkheidsvoorwaarde rechtvaardigt.

A.2. In hun memories betogen P. Goekint, B. Goekint en A. Vermeesch dat artikel 135, § 2, van het Wetboek van Strafvordering, ook na de wijziging ervan bij de wet van 12 maart 1998, het gelijkheidsbeginsel en artikel 6 van het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens schendt. Ook in de nieuwe redactie ervan ontzegt die bepaling nog steeds aan de inverdenkinggestelde de mogelijkheid van hoger beroep, afhankelijk van zijn wijze van verweer voor de raadkamer, inzonderheid het niet neerleggen van schriftelijke conclusies. Daarentegen wordt noch aan het openbaar ministerie, noch aan de burgerlijke partij enige beperking opgelegd om tegen een beslissing van de raadkamer hoger beroep in te stellen.

- B -

B.1. Artikel 135 van het Wetboek van Strafvordering, zoals gewijzigd bij de wet van 12 maart 1998 tot verbetering van de strafrechtspleging in het stadium van het opsporingsonderzoek en het gerechtelijk onderzoek, bepaalt :

« § 1. Het openbaar ministerie en de burgerlijke partij kunnen hoger beroep instellen tegen alle beschikkingen van de raadkamer.

§ 2. De inverdenkinggestelde kan in geval van onregelmatigheden, verzuimen of nietigheden als bedoeld in artikel 131, § 1, of met betrekking tot de verwijzingsbeschikking, beroep instellen tegen de verwijzingsbeschikkingen bepaald in de artikelen 129 en 130, onverminderd het in artikel 539 van dit Wetboek beoogde hoger beroep. Hetzelfde geldt voor de gronden van niet-ontvankelijkheid of van verval van de strafvordering. Het hoger beroep is in geval van onregelmatigheden, verzuimen of nietigheden als bedoeld in artikel 131, § 1, slechts ontvankelijk indien het middel bij schriftelijke conclusie is ingeroepen voor de raadkamer. Hetzelfde geldt voor de gronden van niet-ontvankelijkheid of van verval van de strafvordering, behalve wanneer ze zijn ontstaan na de debatten voor de raadkamer.

[...] »

De artikelen 128 tot 131, § 1, en artikel 539 van hetzelfde Wetboek bepalen :

« Art. 128. Indien de raadkamer van oordeel is dat het feit noch een misdaad, noch een wanbedrijf, noch een overtreding oplevert, of dat tegen de inverdenkinggestelde generlei bezwaar bestaat, verklaart zij dat er geen reden is tot vervolging.

Art. 129. Indien zij van oordeel is dat het feit slechts een overtreding of een van de in artikel 138 bedoelde wanbedrijven is, wordt de inverdenkinggestelde naar de politierechtbank verwezen.

De bepalingen van dit artikel en van het vorige artikel kunnen geen afbreuk doen aan de rechten van de burgerlijke partij of van de openbare partij, zoals hierna wordt bepaald.

Art. 130. Indien het misdrijf strafbaar blijkt te zijn met correctionele straffen, wordt de inverdenkinggestelde behoudens het geval bedoeld in artikel 129, eerste lid, naar de correctionele rechtbank verwezen.

Art. 131. § 1. De raadkamer spreekt, als daartoe grond bestaat, de nietigheid uit van de handeling en van een deel of het geheel van de erop volgende rechtspleging, wanneer zij een onregelmatigheid, verzuim of nietigheid vaststelt die invloed heeft op :

1° een handeling van het onderzoek;

2° de bewijsverkrijging.

[...] »

« Art. 539. Wanneer de verdachte, de beklaagde of de beschuldigde, de ambtenaar belast met het openbaar ministerie of de burgerlijke partij hetzij de exceptie van onbevoegdheid van een rechtbank van eerste aanleg of van een onderzoeksrechter, hetzij een declinatoire exceptie heeft opgeworpen, kan niemand zich tot het Hof van Cassatie wenden om regeling van rechtsgebied te verkrijgen, onverschillig of de exceptie aangenomen dan wel verworpen is; onverminderd het recht om voor het hof van beroep hoger beroep in te stellen tegen de beslissing van de rechtbank van eerste aanleg of van de onderzoeksrechter, en het recht om zich in cassatie te voorzien tegen het arrest van het hof van beroep, indien daartoe grond bestaat. »

B.2. Artikel 135, § 2, van het Wetboek van Strafvordering onderwerpt het hoger beroep van de inverdenkinggestelde tegen de verwijzingsbeschikking van de raadkamer aan een ontvankelijkheidsvoorwaarde. Hij kan op grond van onregelmatigheden, verzuimen of nietigheden als bedoeld in artikel 131, § 1, slechts op ontvankelijke wijze hoger beroep instellen indien het middel bij schriftelijke conclusie werd aangevoerd voor de raadkamer. Eenzelfde ontvankelijkheidsvoorwaarde geldt niet voor het hoger beroep van het openbaar ministerie en de burgerlijke partij tegen de beschikkingen van de raadkamer.

De prejudiciële vraag strekt ertoe van het Hof te vernemen of dat verschil in behandeling inzake ontvankelijkheid van het hoger beroep een schending inhoudt van de artikelen 10 en 11 van de Grondwet en van artikel 6 van het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens.

B.3. Noch artikel 142 van de Grondwet, noch de bijzondere wet van 6 januari 1989 hebben het Hof de bevoegdheid verleend om wettelijke normen rechtstreeks te toetsen aan een verdragsbepaling.

B.4. De grondwettelijke regels van de gelijkheid en de niet-discriminatie sluiten niet uit dat een verschil in behandeling tussen categorieën van personen wordt ingesteld, voor zover dat verschil op een objectief criterium berust en het redelijk verantwoord is.

Het bestaan van een dergelijke verantwoording moet worden beoordeeld rekening houdend met het doel en de gevolgen van de betwiste maatregel en met de aard van de ter zake geldende beginselen; het gelijkheidsbeginsel is geschonden wanneer vaststaat dat er geen redelijk verband van evenredigheid bestaat tussen de aangewende middelen en het beoogde doel.

B.5. Tussen het openbaar ministerie en de inverdenkinggestelde bestaat een fundamenteel verschil dat op een objectief criterium steunt : het openbaar ministerie vervult, in het belang van de gemeenschap, de opdrachten van openbare dienst met betrekking tot de opsporing en de vervolging van de misdrijven (artikelen 22 tot 47*bis* van het Wetboek van Strafvordering) en vordert de toepassing van de strafwet (artikel 138 van het Gerechtelijk Wetboek); de inverdenkinggestelde verdedigt zijn persoonlijk belang. Dat verschil biedt een redelijke verantwoording voor het feit dat het openbaar ministerie, totdat de zaak voor de

raadkamer wordt gebracht, prerogatieven geniet waarvan de grondwettigheid niet kan worden beoordeeld door zijn situatie te vergelijken met die van de inverdenkinggestelde.

B.6. Aangezien evenwel de wetgever na afloop van het onderzoek een procedure voor de raadkamer invoert die grondig verschilt van die voor het vonnisgerecht, hij een debat op tegenspraak mogelijk maakt tussen het openbaar ministerie en de inverdenkinggestelde, hij aan de burgerlijke partij, die particuliere belangen verdedigt, de mogelijkheid biedt om aan dat debat deel te nemen en hij tot slot een beroep organiseert tegen de beslissing van de raadkamer, kunnen de ontvankelijkheidsvereisten van dat beroep alleen verschillen naar gelang van de persoon die het instelt, ingeval die verschillende behandeling objectief en redelijk is verantwoord.

B.7. Een algemeen rechtsbeginsel van de dubbele aanleg bestaat niet. Wanneer de wetgever evenwel in het rechtsmiddel van hoger beroep voorziet, moet hij daarbij een eerlijk verloop van de procedure waarborgen.

Het recht op toegang tot de rechter, dat een onderdeel is van het recht op een eerlijk proces, kan worden onderworpen aan ontvankelijkheidsvoorwaarden, met name wat betreft het instellen van een rechtsmiddel. Die voorwaarden mogen echter niet ertoe leiden dat het recht op zodanige wijze wordt beperkt dat de kern ervan wordt aangetast. Dit zou het geval zijn wanneer de beperkingen geen wettig doel nastreven of indien er geen redelijk verband van evenredigheid bestaat tussen de aangewende middelen en het nagestreefde doel.

Het beginsel van de wapengelijkheid, dat eveneens een onderdeel is van het recht op een eerlijk proces, houdt de verplichting in om aan elke partij de mogelijkheid te bieden om haar argumenten te doen gelden in omstandigheden die haar niet kennelijk benadelen ten aanzien van de tegenpartij.

B.8. De mogelijkheid om bij de kamer van inbeschuldigingstelling hoger beroep in te stellen op grond van onregelmatigheden, verzuimen of nietigheden die invloed hebben op een handeling van het onderzoek of op de bewijsverkrijging, beoogt de zuivering van de onregelmatigheden uit het onderzoek te laten plaatsvinden vooraleer de zaak naar de vonnisrechter wordt verwezen.

Naar luid van de parlementaire voorbereiding is de voorwaarde dat het middel moet zijn aangevoerd voor de raadkamer opdat op ontvankelijke wijze hoger beroep kan worden ingesteld tegen de verwijzingsbeschikking, ingevoerd om te vermijden dat voor de raadkamer lichtvaardige middelen worden opgeworpen. Het vereiste dat het middel bij schriftelijke conclusie moet zijn aangevoerd, is bedoeld om bewijsproblemen aangaande de ontvankelijkheid van het hoger beroep te vermijden (*Parl. St.*, Kamer, 1996-1997, nr. 857/1, p. 64, en nr. 857/17, p. 16).

B.9. Gelet op die bezorgdheid is de in het geding zijnde maatregel niet onredelijk. Hij legt geen onevenredige verplichting op aan de in verdenkinggestelde omdat die vooraf weet dat hij schriftelijke conclusies moet neerleggen wanneer hij de mogelijkheid wil behouden om hoger beroep in te stellen tegen de beschikking van de raadkamer.

B.10. De prejudiciële vraag dient ontkennend te worden beantwoord.

Om die redenen,

het Hof

zegt voor recht :

In zoverre artikel 135, § 2, van het Wetboek van Strafvordering bepaalt dat de in verdenkinggestelde tegen de verwijzingsbeschikking van de raadkamer, op grond van onregelmatigheden, verzuimen of nietigheden als bedoeld in artikel 131, § 1, slechts op ontvankelijke wijze hoger beroep kan instellen indien hij het middel bij schriftelijke conclusie heeft aangevoerd voor de raadkamer, schendt het de artikelen 10 en 11 van de Grondwet niet.

Aldus uitgesproken in het Nederlands en het Frans, overeenkomstig artikel 65 van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Arbitragehof, op de openbare terechtzitting van 9 januari 2002.

De griffier,

De voorzitter,

L. Potoms

A. Arts